

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора

Стратан-Артишкової Тетяни Борисівни

на дисертацію Мимрик Михайла Романовича

«Теорія та практика формування музично-виконавської комунікативності студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерменевтичного підходу»,

подану на здобуття наукового ступеня

доктора педагогічних наук

за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

Актуальність теми наукової роботи та її зв'язок із галузевими науковими програмами.

Трансформація освіти в умовах інтеграційних і глобалізаційних процесів визначає одним із провідних завдань мистецької освіти підготовку конкурентоспроможної творчої особистості, здатної до художньо-естетичного сприйняття світу, самовираження та самореалізації в сучасному комунікативному просторі. Актуальність досліджуваної проблеми посилюється зміною концептуальних засад освіти, утвердженням інноваційних підходів, форм і методів навчання, орієнтацією на творчу спрямованість особистості, її індивідуальну неповторність, суб'єктність і діалогічність.

У цьому контексті особливої значущості набуває проблема формування музично-виконавської комунікативності студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерменевтичного підходу, розв'язання якої відкриває широкі можливості для розвитку духовного світу, музичної культури особистості, сприяє усвідомленню цінності мистецтва як засобу пізнання й комунікації.

Викладені аргументи засвідчують актуальність і суспільну затребуваність дисертаційного дослідження М. Р. Мимрик, предметом якого обрано теоретико-методологічні та методико-практичні засади формування музично-виконавської комунікативності студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерменевтичного підходу.

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри хорового диригування та теорії і методики музичної освіти й кафедри інструментального виконавства, оркестрового диригування та педагогіки мистецтва факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Українського державного університету імені Михайла Драгоманова і складає частину наукового напрямку «Зміст, форми, методи і засоби вдосконалення підготовки здобувачів вищої освіти» (протокол № 5 від 30 грудня 2024 року).

Тема дисертаційного дослідження затверджена вченою радою

Національної музичної академії України (протокол № 10 від 30 листопада 2025 року).

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

У результаті проведеного дослідження дисертантом:

- вивчено сучасний стан розробки проблеми та визначено сутність і зміст поняття «музично-виконавська комунікативність студентів факультетів мистецтв»;
- визначено теоретико-методологічні основи формування музично-виконавської комунікативності студентів факультетів мистецтв в контексті методологічного плюралізму для забезпечення якості пошукового процесу;
- обґрунтовано акмегерменевтичний підхід до підготовки студентів-інструменталістів факультетів мистецтв;
- розроблено та схарактеризовано компонентну структуру музично-виконавської комунікативності студентів факультетів мистецтв, критерії, показники та рівні сформованості означеного феномену;
- обґрунтовано педагогічні умови формування музично-виконавської комунікативності студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерменевтичного підходу;
- розроблено організаційно-методичну модель формування музично-виконавської комунікативності студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерменевтичного підходу;
- проведено діагностику стану сформованості музично-виконавської комунікативності студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерменевтичного підходу;
- розроблено та експериментально перевірено ефективність методики формування музично-виконавської комунікативності студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерменевтичного підходу.

Нові факти, одержані здобувачем. У дослідженні вперше: окреслено сутність, зміст і компонентну структуру музично-виконавської комунікативності в студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерменевтичного підходу; визначено критерії, показники і рівні сформованості означеного феномену; розроблено концептуальні засади підготовки студентів факультетів мистецтв, які здатні орієнтуватись у своїй діяльності на інноваційні досягнення світової психолого-педагогічної та мистецтвознавчої науки; запропоновано нову акмегерменевтичну технологію підготовки студентів факультетів мистецтв в контексті проєктування і втілення цілісної системи на основі впровадження авторської організаційно-методичної моделі; виявлено динаміку, зміст і послідовність етапів становлення музично-виконавської комунікативності в студентів факультетів мистецтв на засадах

акмегерменевтичного підходу. Удосконалено шляхи творчого розвитку студентів факультетів мистецтв з опорою на комунікативні процеси у музично-виконавській діяльності; способи комплексної діагностики рівнів сформованості музично-виконавської комунікативності в студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерменевтичного підходу. Подальшого розвитку дістали: специфіка інтерпретаційних процесів, яка викладена у герменевтичному контексті (з урахуванням раціонального та ірраціонального, свідомого та підсвідомого, об'єктивного та суб'єктивного, реального та прихованого); науково-педагогічні положення щодо збалансованого використання активних форм і методів інструментального навчання студентів факультетів мистецтв на основі інноваційних технологій.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Основні наукові положення, концептуальні, методологічні підходи, висновки, презентовані у дисертації М. Р. Мимрик, достатньою мірою обґрунтовані, базуються на аналізі праць вітчизняних і зарубіжних учених. Автором логічно сформульовано структурні компоненти: мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження, які відповідають темі дисертації. Досягненню сформульованої в роботі мети сприяв ретельний аналіз теоретико-методологічних засад та джерельної бази дослідження.

Методологічний концепт ґрунтується на основних положеннях філософії, психології, педагогіки, мистецтвознавства щодо сутності музично-виконавської комунікативності й відображає цілісну систему методологічних орієнтирів, які забезпечують наукову обґрунтованість, концептуальну цілісність і прогностичний характер проблеми дослідження, визначає логіку дослідження, ієрархію методологічних підходів, принципів наукового пізнання та способи інтерпретації отриманих результатів у контексті інноваційного розвитку мистецької освіти.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується належною методологічною базою, ґрунтовним вивченням і критичним аналізом наукових праць, і загалом не викликає сумніву.

Аналіз тексту дисертації М. Р. Мимрика, реферату та змісту публікацій дисертанта дають змогу дійти висновку про наукову достовірність викладених автором результатів.

Дисертаційна робота містить нові, раніше не захищені наукові положення.

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації.

Не викликає сумнівів практичне значення одержаних результатів, яке полягає в тому, що викладені в ньому основні теоретичні положення та методичні рекомендації можуть бути використані у процесі розроблення

навчальних планів, робочих програм на факультетах мистецтв з дисциплін: «Методика музичної освіти», «Практикум за кваліфікацією», «Методика навчання гри на інструменті», «Оркестровий клас» тощо; у процесі індивідуальних занять з фаху, колективного музикування, педагогічної практики студентів, тощо. Розроблений навчально-методичний комплекс формування музично-виконавської комунікативності студентів на засадах акмегерменевтичного підходу може бути використаний викладачами музичних спеціальностей з метою оптимізації процесу інструментальної підготовки студентів закладів вищої освіти, а також у системі перепідготовки музично-педагогічних працівників тощо.

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Структура представленої дисертації науково виважена й логічно побудована. Аналіз дисертації та її завершеності свідчить про те, що зміст дисертаційного дослідження М.Р. Мимрика відповідає меті й поставленим завданням, складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, чотирьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 497 сторінок, з них 411 сторінок – основного тексту. Робота містить 24 таблиці та 3 рисунки.

Аналіз змісту дисертації свідчить про її завершеність, цілісність, відповідність поставленим завданням і меті.

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими програмами, планами і темами; визначено об'єкт, предмет, мету, завдання дослідження; обґрунтовано концептуальні (методологічні, теоретичні, технологічні) засади, методологічну і теоретичну основу дослідження, окреслено методи дослідження (теоретичні, емпіричні, методи математичної статистики); розкрито наукову новизну одержаних результатів, теоретичне і практичне значення проведеного дослідження; подано відомості про апробацію результатів дисертаційного дослідження; схарактеризовано особистий внесок автора у роботах, опублікованих у співавторстві; окреслено структуру та обсяг дисертації.

Перший розділ дослідження – **«Теоретико-методологічні основи музично-виконавської комунікативності студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерменевтичного підходу»** – присвячено розкриттю теоретико-методологічних основ музично-виконавської комунікативності студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерменевтичного підходу.

Автором здійснено ґрунтовний аналіз сутності понять «комунікація», «музична комунікація» з позиції герменевтичного розуміння, виокремлено проблему акмеологічного виміру герменевтики мистецтва у контексті інтерпретаційної діяльності викладача мистецьких дисциплін.

Розкрито взаємозв'язок комунікації із спорідненими, семантично та етимологічно близькими поняттями, як-от: «спілкування», «єдність», «спільність», «спів-буття», «діалог», «екзистенційність», що розкриває смисловий аспект *комунікативності*.

Узагальнено, що реалізація герменевтичного підходу в теорію та практику інструментального виконавства, є перспективним інноваційним напрямом до розв'язання проблеми інтерпретаційного простору викладача мистецьких дисциплін. Продуктивність інтерпретаційного процесу, слушно зазначає М. Р. Мимрик, досягається засобами духовно-інтелектуального пізнання й розуміння особистістю митця багатоскладових смислових аспектів музичних творів, зумовлюючи необхідність його внутрішньої духовної трансформації для досягнення ним творчих вершин («акме») професійної майстерності.

У розділі доведено, що інтерпретація музичного твору постає як безперервний процес розуміння та саморозуміння, вдосконалення та самовдосконалення, реалізації та самореалізації викладача мистецьких дисциплін на шляху його сходження до свого акме-рівня. Це, як слушно зазначає М. Р. Мимрик, надає герменевтичній концепції у змісті вищої мистецької освіти акмеологоцентричного методологічного спрямування й скеровує до наукових пошуків щодо упровадження герменевтичного підходу в теорію та практику музичного виконавства у руслі акмеологічної спрямованості.

У *другому розділі* дисертації – **«Концептуальні основи формування музично-виконавської комунікативності студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерменевтичного підходу»** – висвітлено наукові підходи, на яких базується методологія дисертаційного дослідження, окреслено блоки навчального процесу та основні принципові положення означеного феномену.

Визначено системно поєднані, взаємодоповнювальні *методологічні підходи*, а саме: системно-цілісний, екзистенційно-феноменологічний, семіотично-аксіологічний, культурологічний, синергетичний, творчо-діяльнісний, акмегерменевтичний (авторський).

Зазначено, що застосування визначених підходів розкривають унікальність особистісної сутності студентів, забезпечують ефективність навчання, формують цілісну, креативну, свідомо діючу особистість, здатну до самовираження через мистецтво.

Представлено авторський акмегерменевтичний підхід до проблеми формування музично-виконавської комунікативності студентів факультетів мистецтв, який синтезується на основі двох рівнозначних способів пізнання (акмеологічного і герменевтичного) й проявляється у перетворенні музики на надбання власного духовного досвіду, спроможності долати умови, які

перешкоджають особистісному зростанню і досягненню продуктивності у професійній діяльності.

Схарактеризовано основні принципові положення означеного феномену. Визначено принципи формування музично-виконавської комунікативності, як-от: *індивідуалізації, культурологічної відповідності, діалогічно-ціннісної спрямованості, рефлексивності, проєктивності у виборі художньо-комунікативних стратегій.*

Окреслено блоки навчального процесу, а саме: початковий етап навчання – адаптаційний блок (I-II курси); компетентнісний блок – навчання на III курсі; експертний блок, який охоплює закінчення бакалаврату; прогностичний – навчання в магістратурі.

У третьому розділі дисертаційного дослідження – **«Структурно-процесуальні основи музично-виконавської комунікативності та її педагогічна діагностика»** – розкрито структурно-процесуальні основи студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерменевтичного підходу, здійснено педагогічну діагностику означеного феномена.

Викладено й охарактеризовано компонентну структуру музично-виконавської комунікативності майбутніх фахівців, що полягає у взаємному зв'язку системно-цілісного, екзистенційно-феноменологічного, семіотично-аксіологічного, культурологічного, синергетичного, творчо-діяльнісного, акмегерменевтичного (авторського).

Відповідно розроблених змісту і структури музично-виконавської комунікативності студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерменевтичного підходу слушно визначено *критерії та показники* досліджуваного феномену, зокрема:

- міра мотиваційної спрямованості до музичного виконавства (показники: наявність фахової спрямованості на виконавську діяльність; вияв потреби в удосконаленні виконавської діяльності через здобуття необхідних умінь та навичок інструментального виконавства; вияв здатності до роботи з інформаційними джерелами із використанням сучасних мистецьких технологій);
- ступінь сформованості особистісних якостей студентів факультетів мистецтв (показники: вияв екзистенційної сутності у духовній та раціональній діяльності студентів; наявність умінь самостверджуватися у процесі власного професійного та особистісного розвитку; вияв здатності до засвоєння українських духовних мистецьких цінностей);
- міра спрямованості студентів до усвідомленого засвоєння мистецьких творів (показники: вияв здатності усвідомлювати музичний текст інструментального твору на основі пояснення його контексту;

- наявність рефлексивно-конструктивного засвоєння студентами нових знань у контексті інтерпретаційної діяльності; виявлення власної стильової позиції з музично-виконавського втілення художнього задуму інструментального твору);

- ступінь прояву глибокого осмислення обраної сутності музичного твору (показники: здатність студентів до розкриття, розуміння тих засобів виразності, які обрав композитор для вираження своїх почуттів; наявність емоціогенних елементів у процесі вивчення інструментального твору; здатність до емпатійного переживання музики через імпульси інтенсифікації).

- міра здатності студентів факультетів мистецтв до художньо-музичної творчості (показники: наявність умінь художньо-творчої мистецької діяльності; вияв творчого ставлення до вибору інструментально-виконавських засобів виразності у процесі створення інтерпретації; здатність до творчого самовираження у виконавській діяльності).

Визначено *педагогічні умови* формування музично-виконавської комунікативності студентів факультетів мистецтв: активізація гуманістичної спрямованості фахової підготовки студентів факультетів мистецтв, а саме; забезпечення художньо-психологічної підтримки студентів для вироблення впевненості у власних силах; спонукання студентів факультетів мистецтв до творчої активності засобами брендингу; актуалізація творчої взаємодії викладача зі студентами; зорієнтованість студентів факультетів мистецтв на інноваційних методах навчання.

Спроектовано авторську концептуальну модель музично-виконавської комунікативності у студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерменевтичного підходу, котра становить повний технологічний цикл.

У *четвертому розділі* дослідження – **«Дослідно-експериментальна робота з формування музично-виконавської комунікативності студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерменевтичного підходу»** – здійснено дослідно-експериментальну роботу з формування музично-виконавської комунікативності студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерменевтичного підходу», висвітлено хід і результати формувального експерименту.

Дисертантом упроваджено у процес фахового навчання студентів-інструменталістів авторську методику формування музично-виконавської комунікативності на засадах акме-герменевтичного підходу, перевірено її ефективність в реальних умовах інструментальної підготовки майбутніх фахівців.

Формувальний експеримент проводився дослідником упродовж *п'яти* послідовних, взаємопов'язаних етапів, зокрема: орієнтаційно-установчого,

аксіологічно-сміслового, когнітивно-поглиблювального, виразально-змістового, продуктивно-узагальнюючого. До методичного інструментарію на кожному етапі формувальної роботи було залучено комплекс методів, що сприяли ефективному формуванню музично-виконавської комунікативності студентів-інструменталістів.

Отримані результати дослідження засвідчили, що розроблена автором методика формування музично-виконавської комунікативності студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерменевтичного підходу виявилась ефективною й може бути модифікована та адаптована до процесів музичного навчання студентів за іншими спеціальностями.

Висновки корелюють із завданнями дослідження, підтверджуючи цілісне вирішення поставленої наукової проблеми.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. В цілому позитивно оцінюючи наукове і практичне значення дисертаційної роботи, висловимо деякі зауваження та побажання дискусійного характеру:

1. У теоретичному розділі дисертаційного дослідження розкрито теоретико-методологічне значення герменевтичного підходу в змісті вищої мистецької освіти та обґрунтована герменевтична методика формування у студентів мистецьких спеціальностей музично-герменевтичної компетентності щодо ціннісного розуміння, осягнення смислів та значень музичних творів визначеного історичного періоду. З цією метою розроблено елективний навчальний курс «Герменевтичний аналіз творів нової академічної музики другої половини ХХ – початку ХХІ століть». На наш погляд, варто було б розкрити особливості опанування студентами факультетів мистецтв сучасних композиційних технік на семінарських та практичних заняттях з вищезазначеного курсу.

2. Впроваджуючи в музично-педагогічну практику оновлені для національної системи вищої мистецької освіти підходи до організації інструментально-виконавської підготовки студентів музично-педагогічного профілю (системно-цілісний, екзистенційно-феноменологічний, семіотично-аксіологічний, культурологічний, синергетичний, творчо-діяльнісний, акмегерменевтичний), бажано було б у другому розділі дисертації детальніше розкрити труднощі впровадження семіотично-аксіологічного підходу до організації підготовки студентів факультетів мистецтв та шляхи їх подолання.

3. У дисертації розроблені основні принципові положення щодо проблеми формування музично-виконавської комунікативності студентів факультетів мистецтв, серед яких виділяється принцип проєктивності у виборі художньо-комунікативних стратегій в практичній музично-виконавській

діяльності. Виникає питання, як цей принцип виражає зорієнтованість навчального процесу на впровадження прогресивних технологій.

4. Враховуючи завдання першого, орієнтаційно-установчого етапу формуального експерименту, що передбачав забезпечення цільової орієнтації студентів-інструменталістів на усвідомлене формування в них музично-виконавської комунікативності шляхом стимулювання вектору мотиваційної спрямованості на фахове провадження музично-виконавської діяльності шляхом пролонгації й поглиблення потребової спонуки щодо перманентного удосконалення музично-виконавських умінь, варто було б ширше висвітлити методи музично-педагогічної підтримки та їх позитивний вплив на організацію інструментально-виконавської підготовки студентів факультетів мистецтв.

5. В експериментальному дослідженні використано 23 таблиці, що дещо переобтяжує його об'єм. На нашу думку, деякі з них можна було б перенести у додатки.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових працях.

Результати дисертаційної роботи висвітлено у 40 публікаціях (34 – одноосібні), серед яких: 5 статей у наукових періодичних виданнях, проіндексованому в базі Scopus; 20 статей у наукових періодичних виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України; 5 статей у зарубіжних та українських виданнях; 10 публікацій у збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських конференцій.

На основі аналізу змісту публікацій М. Р. Мимрик можна констатувати, що наукові положення, висновки та рекомендації, які було отримано в результаті проведеної роботи, у друкованих працях викладено достатньо повно.

Ідентичність змісту реферату й основних положень дисертації. Структурна побудова, зміст. висновки, що викладені в рефераті, повністю відображають основні положення дисертації.

Оцінка мови і стилю викладення матеріалу дисертації. Дисертацію викладено українською мовою. Структура дисертації та стиль її подання відповідають чинним вимогам. У тексті дисертації відсутні текстові запозичення без посилання на джерело.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту. Зміст дисертаційної роботи відповідає предметній галузі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання.

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук».

Аналіз дисертації, реферату та опублікованих наукових праць дає підстави для висновку про те, що дисертаційна робота «Теорія та практика формування музично-виконавської комунікативності студентів факультетів

мистецтв на засадах акмегерменевтичного підходу», є самостійною, завершеною науковою роботою, відповідає пп. 7, 8, 9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук» (Постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197 «Деякі питання присудження, позбавлення наукових ступенів»), а її автор, Мимрик Михайло Романович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання.

Офіційний опонент –

доктор педагогічних наук,
професор, професор кафедри теорії та методики
навчання мистецьких дисциплін
Бердянського державного
педагогічного університету

Тетяна СТРАТАН-АРТИШКОВА

Підпис Тетяни Стратан-Артишкової засвідчую

начальник відділу кадрів

Юлія БОЙКО